

Økologisk melk

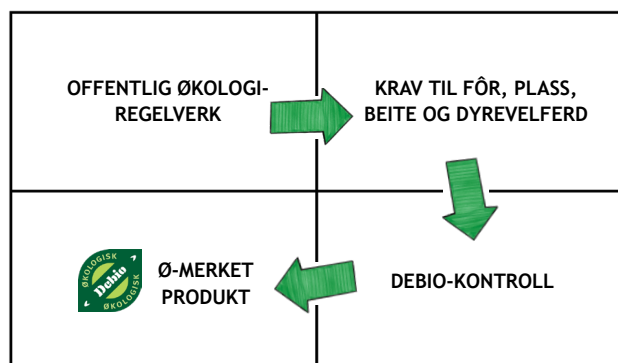
Økologisk melkeproduksjon følger de offentlige reglene for økologisk produksjon. Reglene stiller egne krav til blant annet bevegelse, plass, beite, fôr og forholdet mellom ku og kalv. For melkekyr handler økologisk produksjon særlig om fri bevegelse, tilgang til beite, økologisk fôr og at kalven får være sammen med kua etter fødsel.

Kort fortalt

Økologisk melkeproduksjon har egne krav til dyrevelferd, fôr, beite og plass. Sammenlignet med ikke-økologisk melkeproduksjon betyr det blant annet mer plass inne, tilgang til beite, økologisk og mest mulig lokalt fôr, og at kalven får die kua de første dagene.

HVA BETYR Ø-MERKET?

Ø-merket er det offisielle merket for økologisk mat i Norge. Merket viser at maten er produsert, bearbeidet og solgt i tråd med det offentlige økologiregelverket. I Norge er det Debio som kontrollerer og godkjenner økologisk produksjon for Mattilsynet. For å kunne bruke Ø-merket må produksjonen kontrolleres og godkjennes. Regelverket kommer i tillegg til de andre kravene som gjelder for norsk matproduksjon.

HVA SKILLER ØKOLOGISK MELKEPRODUKSJON FRA IKKE-ØKOLOGISK MELKEPRODUKSJON?

Økologiske melkekyr skal som hovedregel kunne bevege seg fritt inne og ha tilgang til uteareal, helst beite, og de har krav på 6 kvadratmeter inne per dyr. Båsfjøs skal fases ut for all melkeproduksjon innen 2034, men for økologisk drift som ikke har lagt om til løsdrift er det krav om dyra skal luftes minst to ganger i uka. Kalven skal få være hos kua og die henne i minst tre dager etter fødsel, og ha tilgang til kumelk de tre første månedene. Minst 70 prosent av fôret skal komme fra egen gård eller regionen, og for dyr over seks måneder skal minst 60 prosent av dagsrasjonen være grovfôr som gress, høy, silo og rotvekster. Blir et dyr sykt, skal det behandles, og ved bruk av legemidler med tilbakeholdelsestid er denne dobbelt så lang som i ikke-økologisk landbruk.

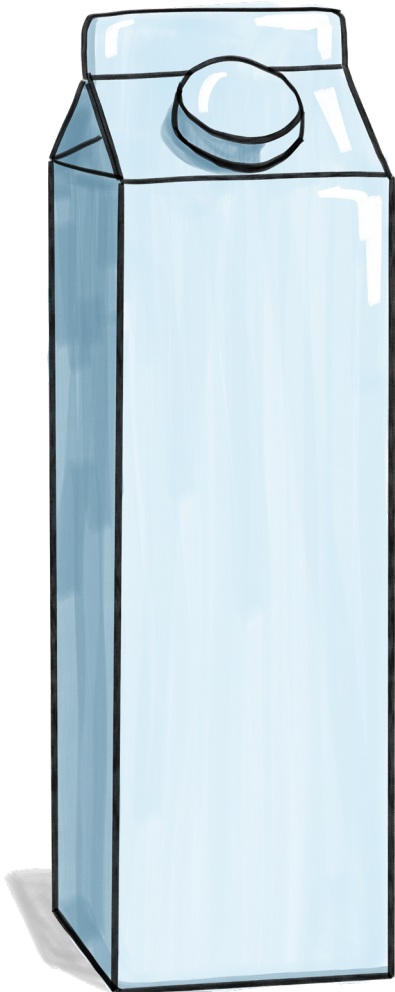
TEMA	MINIMUMSKRAV ØKOLOGISK PRODUKSJON	MINIMUMSKRAV IKKE-ØKOLOGISK PRODUKSJON
Inneareal	Minst 6 kvadratmeter per dyr.	Ikke samme minstekrav til inneareal.
Bevegelse og uteareal	Fri bevegelse inne og tilgang til uteareal, helst beite. Bundne dyr skal luftes minst to ganger i uka.	Ikke samme krav om uteareal.
Ku og kalv	Kalven skal die kua i minst tre dager etter fødsel og ha kumelk de tre første månedene.	Ingen tilsvarende krav.
Fôr	Krav om økologisk fôr. Minst 70 prosent fra egen gård eller regionen.	Ingen tilsvarende krav til økologisk fôr.
Grovfôr	Minst 60 prosent av dagsrasjonen for dyr over seks måneder.	Ingen tilsvarende krav.
Legemidler	Dobbelt så lang tilbakeholdelsestid som i ikke-økologisk landbruk.	Ordinær tilbakeholdelsestid.

ØKOLOGISK MELKEPRODUKSJON OG BÆREKRAFT

Produksjon av mat påvirker miljøet. Utslipp, arealbruk, jordhelse, biologisk mangfold og bruk av hjelpemidler i produksjonen er viktige deler av dette bildet. Økologisk landbruk jobber for å redusere flere av disse belastningene. Det skjer blant annet gjennom forbud mot syntetiske sprøytemidler og lettløselig mineralgjødsel, krav til økologisk fôr og større fokus på lokale ressurser og kretsløp.

For melkeproduksjon er fôr, beite, dyrevelferd og ressursbruk særlig relevant. Et nyere doktorgradsstudium av norske melkekyr fant at økologisk produksjon ga 25 prosent lavere klimagassutslipp per produsert liter melk.

Dyrevelferd spiller en sentral rolle i økologisk landbruk. Dyrene skal kunne bevege seg fritt og oppføre seg naturlig, og ha god plass både ute og inne. Regelverket åpner for at økologiske kyr i noen tilfeller kan stå bundet på bås, men nettopp derfor er tilleggskravene viktige: bundne dyr skal luftes minst to ganger i uka, de skal ha tilgang til uteareal og helst beite, og kalven skal få være sammen med kua i minst tre dager etter fødsel.

Markedstall fra 2025

Rundt 43 millioner liter økologisk melk ble produsert.

2,8 prosent av all kumelk var økologisk.

0,7 prosent av osten i dagligvare var økologisk.

813 millioner kroner ble omsatt i økologiske meieriprodukter i dagligvare.

Mest økologisk melk produseres i Midt-Norge og på Østlandet.

TINE sluttet med økologisk gulost og smør i 2023. Rørosmeieriet er nå eneste større smørprodusent.

35,6 prosent økte etterspørselen etter søtmelk med.

Etterspørselen er større enn markedet klarer å levere.

EUs mål er 25 prosent økologisk landbruk innen 2030.

Norges mål er 10 prosent økologisk jordbruksareal innen 2032.

HVORFOR BØR DU VELGE ØKOLOGISK MELK?

Økologisk melkeproduksjon gir forbrukere, innkjøpere og andre aktører et alternativ der produksjonen har strengere krav til dyrevelferd, fôr, beite og ressursbruk. Ø-merket viser at produksjonen skjer etter de offentlige reglene for økologisk mat.

